

سۇئال

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھەجدە دۇئا ئۈچۈن تۇرغان ئورۇنلىرى قايسىلار؟.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

بىزگە ئاشكارا بولۇشچە سوئالدا مەقسەت قىلىنغان ئورۇنلار، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھەجدە دۇئا قىلىش ئۈچۈن تۇرغان ئورۇنلار بولۇشى مۇمكىن، ئالىم-ئۆلىمالار بۇ ئورۇنلارنى ئالتە ئورۇن دەپ زىكىر قىلدى.

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھەجدە دۇئا ئۈچۈن تۇرغان ئورۇنلىرى ئالتە ئورۇننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ:

بىرىنچى ئورۇن: ساپا. ئىككىنچى ئورۇن: مەرۋە. ئۈچىنچى ئورۇن: ئەرەپە. تۆتىنچى ئورۇن: مۇزدەلىپە. بەشىنچى ئورۇن: كېچىك شەيتانغا تاش ئاتقاندا. ئالتىنچى ئورۇن: ئوتتۇراچى شەيتانغا تاش ئاتقاندا." [زادىل مىئاد" 2-توم 287-288-بەت].

بۇ ئورۇنلارنىڭ تەپسىلاتى:

1-ساپا- مەرۋىدە دۇئا قىلىش: ئۈچ قېتىم تەكبىر ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن قىبلىگە يۈزلىنىپ دۇئا قىلىدۇ، ھەدىستە بايان قىلىنغان زىكىرلەرنى ئۈچ قېتىم تەكرار ئېيتىدۇ ۋە بۇ جەرياندا دۇئا قىلىدۇ.

شەيخ مۇھەممەد ئىبنى سالىھ ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۈچ قېتىم دۇئادا قولىنى كۈتەرگەنگە ئوخشاش قولىنى كۆتۈرۈپ ئاللاھۇ ئەكبەر دەيدۇ ۋە ھەدىستە كەلگەن دۇئالاردىن: ئاللاھدىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ھېچ مەبۇد ھەق يوقتۇر، ئاللاھ يەككىدۇر، ئاللاھنىڭ ھېچ شېرىكى يوقتۇر، مۇلكىيەت ۋە بارلىق مەدھىيلەر ئاللاھقا خاستۇر، ئاللاھ تائالا ھەممە نەرسىگە قادىردۇر، بىر ئاللاھدىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ھېچ مەبۇد بەرھەق يوقتۇر، ئاللاھ ۋەدىسىنى ئىجرا قىلدى، بەندىسىگە ياردەم بەردى، توپلاشقان قوشۇننى ئۆزى يالغۇز مەغلۇب قىلدى" دېگەن بۇ دۇئانى ئوقۇيدۇ، ئاندىن ئۆزى ياقىتۇرغان دۇئالارنى قىلىدۇ، يۇقىرىدىكى زىكىرنى ئىككىنچى قېتىم قايتا تەكرارلايدۇ ئاندىن ئۆزى ياقىتۇرىدىغان دۇئالارنى قىلىدۇ، ئاندىن يۇقىرىدىكى زىكىرلەرنى ئۈچىنچى قېتىم تەكرارلايدۇ، مەرۋە تەرەپكە يۈزلىنىپ تۆۋەنگە چۈشىدۇ. ["شەرھىل مۇمتىئ" 7-توم 268-بەت].

دۇئا سەئىنىڭ باشلىنىشىدا بولىدۇ ئاخىرىدا بولمايدۇ، چۈنكى سەئىي تۈگىگەندە مەرۋىدە قىلىدىغان دۇئا يوق.

شەيخ مۇھەممەد ئىبنى سالىھ ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بىزنىڭ بىلىشىمىزچە، ساپا-مەرۋىدە قىلىنىدىغان دۇئا سەئىنىڭ باشلىنىشىدا بولىدۇ، ئاخىرلاشقاندا بولمايدۇ، مەرۋىدە قىلىنىدىغان دۇئا يوق، چۈنكى مەرۋە دېگەن سەئىنىڭ ئاخىرلاشقان ئورنى، تەكبىر تاۋاپنىڭ باشلىنىشىدا بولغانغا ئوخشاش دۇئامۇ سەئىنىڭ باشلىنىشىدا بولىدۇ.

سوئال سورىغۇچىغا: مەرۋىدە سەئىنى ئاخىرلاشتۇرغاندىن كېيىن كېتىدۇ، تاۋاپتىن بىكار بولغاندىن كېيىن ھەجەر ئەسۋەد بېنىدىن ئايرىلىدۇ، ئۇ ۋاقىتتا ھەجەر ئەسۋەدى سۆيۈش، سېلاش ياكى ئىشارەت قىلىشقا ھاجەت قالمايدۇ، بىزنىڭ يۇقىرىدا بايان قىلغان ئىللەتلەرىمىز بىزنى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇشۇنداق قىلدى دەپ ئىتىراز بىلدۈرگۈچىلەرنىڭ ئېتىراز بىلدۈرمەسلىكى ئۈچۈندۇر". ["شەرھىل مۇمتىئ" 7-توم 352-بەت].

2-ئەرەپات كۈنى قىلىنىدىغان دۇئا كۈن ئولتۇرغانغا قەدەر داۋاملىشىدۇ، ھاجىلار بۇ كۈندە دۇئانى كۆپ قىلىشى كېرەك. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئەرەپات كۈنىدە قىلىنىدىغان دۇئالارنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى، مەن ۋە مەندىن ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەر ئېيتقان: يالغۇز ئاللاھتىن باشقا ھېچ ئىلاھى مەبۇد يوقتۇر، ئاللاھنىڭ ھېچ شېرىكى يوقتۇر» [تىرمىزى رىۋايىتى 3585-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى ھەسەن دەپ تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

3-ھاجىلار ئۈچۈن مۇز تەلپىدە بامدات نامىزىدىن كېيىن تولۇق يورۇق چۈشكچە قىلىنغان يۈزلىنىپ ئىككى قولىنى كۈتۈرۈپ دۇئا قىلىش سۈننەتتۇر. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ﴾ تەرجىمىسى: «مەشئەرىل ھەرەمنىڭ يېنىدا ئاللاھنى كۆپ زىكىر قىلىڭلار» [سۈرە بەقەرە 198-ئايەت].

4-بىرىنچى ۋە ئىككىنچى يەنى كېچىك ۋە ئوتتۇرانچى شەيتانغا تاش ئاتقاندىن كېيىن دۇئا قىلىش، بۇ دۇئا تەشرىق كۈنلىرىدە بولىدۇ، ئەمما چوڭ شەيتانغا تاش ئاتقاندىن كېيىن قۇربان ھېيت كۈنىدىمۇ ۋە كېيىنكى كۈنلەردىمۇ دۇئا قىلىش يولغا قويۇلمىغان.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.